

PAKOLAISNEUVONTA

HE 52/2026 vp: Oikeusturva, oikeusapu ja muutoksenhaku

Johtava juristi Marjaana Laine
Pakolaisneuvonta ry

EK:n lakivaliokunta 29.4.2026

Paktin keskeiset muutokset ja vaikutukset

- Nopeutettujen menettelyiden lisääminen ja nopeuttaminen
 - **nopeutta** laadun sijaan **painottava tehostaminen**
- Hakijoiden oikeuksien ja **oikeusturvan heikentäminen**
- Sääntelyn ja turvapaikkamenettelyn **monimutkaistaminen**
- Hakijalle lisää velvoitteita ja kovempia seurauksia velvoitteiden täyttämättä jättämisestä
- Vastaanoton rajoittaminen
 - Haavoittuvaa asemaa ei tunnisteta eikä perusteita saada selvitettyä
 - Käsittelyn kokonaiskesto ja kustannukset (vrt. frontloading)
 - Paperittomuuden lisääminen
 - **Palautuskiellon loukkausriski** lisääntyy...
- ❖ **Harkintavaltaa käytettäessä vain paktin edellyttämät tiukennukset!**

Oikeusapua koskeva rajausta poistettava

- ❖ Ehdotetulle rajaukselle (UlkL 9 §) ei ole esitetty tarvetta eikä perustetta. Rajausta johtaisi epäselvyyksiin ja turhaan työhön sekä vaarantaisi hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun (ml. oikeusturva)
- Paktin tuoma tehostaminen ja tiukennukset → oikeusavun tarve ja merkitys oikeusturvatakeena korostuu!
- HE: "oikeusavun ja maksuttoman oikeudellisen neuvonnan, tarjoaminen olisi osittain **päällekkäistä** toimintoa ja näin ollen julkisin varoin kustannettavan oikeusavun tarjoamista ehdotetaan rajoitettavan vain **välttämättömiin** toimenpiteisiin."
- Tarpeellinen - välttämätön ??? (vrt. ammattieettiset säännöt!)
- Lain selkeys, tarkkarajaisuus ja ennustettavuus!
- Tulkintaepäselvyydet ja lisääntyvät ratkaisupyynnöt (työllistävät myös oa-toimistoja ja hallinto-oikeuksia)
- Vrt. 2016 rajoitusten aiheuttama epävarmuus ja vaikutukset

Maksuton oikeudellinen neuvonta

- Uusi termi ja velvoite EU-lainsäädännössä (APR art 16)
- Kaikissa vaiheissa ja jo ennen hakemuksen jättämistä (ml. avustaminen hakemuksen jättämisessä) vrt. tietojen antaminen
- Riippumattomuus, luottamuksellisuus ja salassapitovelvollisuus (miten turvataan?)
- HE: maksuttoman oikeudellisen neuvonnan antaisi Maahanmuuttoviraston työntekijä ja lähtökohtaisesti usealle hakijalle samanaikaisesti.
- ❖ Neuvontaa tulisi tarjota kaikille (HE: annetaan pyynnöstä)
- ❖ Myöhempiä hakemuksia koskeva rajausta tulisi poistaa
- ❖ Jatkossa arvioitava miten toteutetaan EUAAn ohjeistukset huomioiden tosiasiallisesti riippumaton, luottamuksellinen neuvonta

Muita muutostarpeita ja huomioita

- ❖ Rajamenettelyn ja tutkimatta jättämisen laajin paktin mahdollistama käyttöön otto (103 ja 104 a §)... Rajattava vain paktin edellyttämiin!
- ❖ Suomen alueelle jäämistä koskevan hakemuksen ratkaisemisen määräajat olisi tärkeä ulottaa myös KHO:een.
 - ❖ Sekä KHO:n että ennakkoratkaisupyyntöjen rooli korostuu paktin myötä!
- ❖ Valitusaika myös siirtopäätöksistä hallinta-asetuksen maksimiin (3 vkoa)
- ❖ Maksuton oikeudellinen neuvonta tulisi ulottaa myös myöhempiin hakemuksiin (epäonnistuneen menettelyn jälkeen haavoittuvan aseman tunnistaminen ja ohjaaminen oikeusavun piiriin)
- ❖ Tuomioistuinten määräajat (193 a §)
- ❖ Toimivaltaisen hallinto-oikeuden määräytymistä selkeytettävä (196 §)

Haavoittuvuuden ja erityisen tuen tarpeen tunnistaminen

- Tunnistamisen merkitys, koulutuksen ja erityisosaamisen merkitys sekä asiantuntevan oikeusavun rooli korostuu!
- Menettelyasetuksessa yksityiskohtaisemmat säännökset erityistakeista kuin direktiivissä (APR IV jakso, esim art 20 ja 21)
- ❖ HE: Ei mitään uutta/konkreettista tunnistamisen turvaamiseksi.
- Luotava selkeä mekanismi. Nykytilanne ei riitä!
- ❖ Esimerkiksi tänä vuonna Pakolaisneuvonta joutunut viemään jo 2 tapausta YK:n kidutuksen vastaiseen komiteaan, joissa kyse moniperusteisesti haavoittuvassa asemassa olevista hakijoista ja ehdottoman palautuskiellon loukkauriskistä

Mikä turvapaikkamenettelyssä olennaista?

- ✓ **Ehdoton** palautuskielto sekä muut perus- ja ihmisoikeudet
- ✓ Turvattu perustuslaissa, **EU:n perusoikeuskirjassa** ja Suomea sitovissa kv-sopimuksissa (kuten EIS, YK:n kidutuksen vastainen sopimus, LOS...)
 - EUTI:n ja EIT:n oikeuskäytäntö sekä YK:n komiteoiden kannanottojen merkitys!
- Julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen (PL 22 §)
- Demokraattisen oikeusvaltion perusta!
- Perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset!
- Virheellisen kielteisen päätöksen seuraukset korjaamattomia

Oikeusturvatakeiden merkitys ja tiukennusten riskit tiedetään

” Oikeusturvalla on korostunut merkitys turvapaikkapäätöksissä, koska virheellisillä kielteisillä päätöksillä voi olla kohtalokkaita seurauksia lähtömaahansa käännytetyille turvapaikanhakijoille ja valtio voi syyllistyä palautuskiellon rikkomiseen”

- ✓ **OM selvitys: Turvapaikanhakijat oikeusavun asiakkaina (VN TEAS, Policy Brief 33/2018)**
- ✓ **VN TEAS-tutkimus (2021:10): ”Ulkomaalaislain ja sen soveltamiskäytännön muutosten yhteisvaikutukset kansainvälistä hakeneiden ja saaneiden asemaan”**
- ✓ **YVV:n selvitys 24.4.2024: Uusintahakemukset ovat keskeinen tekijä perus- ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi turvapaikkaprosessissa**

KIITOS!

marjaana.laine@pakolaisneuvonta.fi

www.pakolaisneuvonta.fi

YKSIKIN PALAUTUSKIELLON LOUKKAUS ON LIIKAA.

PAKOLAISNEUVONTA

PAKOLAISNEUVONTA

Pakolaisneuvonta ry on vuonna 1988 perustettu kansalaisjärjestö ja lakiasiantointimisto, joka antaa oikeudellista neuvontaa ja oikeusapua turvapaikanhakijoille, pakolaisille ja muille ulkomaalaisille Suomessa. Lisäksi yhdistys toimii turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja muiden maahanmuuttajien aseman parantamiseksi Suomessa sekä seuraa Euroopan unionin turvapaikka- ja pakolaispolitiikan kehitystä. Pakolaisneuvonta on ECREn jäsen ja YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n yhteistyökumppani Suomessa.